

Jaarverslag 2019

Inhoud

	pagina
Voorwoord	2
Weersomstandigheden	3
Kerkuilen	5
Gebied Koekange	5
Gebied Meppel Veendijk	6
Gebied Wanneperveen en 't Hoge Land	7
Gebied polder Mastenbroek	8
Gebied Hooghalen	11
Kerkuil versus ooievaar	11
Steenuilen	12
Bosuilen	15
Oeverzwaluwen	15
Aanleg zwaluwenwand	18
Huiszwaluwen	19
Visdiefjes	21
Slechtvalken	23
Torenvalken	25
Weidevogels	27
Gebied Nijeveen	27
Gebied Zomerdijk	29
Retentiegebied ziekenhuis	31
Nestkastjes	31
Bijeneters	33
Gebiedje Dalfsen	35

Voorwoord

Ieder jaar heeft zijn bijzondere kenmerken wat betreft de vogelwereld. Het mooie ervan is dat je geen enkele voorspelling kunt doen hoe het gaat met het verloop van het broedseizoen. Dit jaar bepaalden de weersomstandigheden in februari al dat het voor bijv. de weidevogels een vroeg seizoen zou worden. Een gegeven is dat de meeste elf stedentochten in februari zijn verreden. Dit jaar echter bereikten de temperaturen deze maand al 20 graden en zag je mensen in korte broeken lopen. Dit had natuurlijk een grote invloed op het verdere verloop van het broedseizoen. Op 28 februari werd het eerste kievitsei gevonden. Nog nooit eerder werd er zo vroeg in het seizoen de start van het weidevogelseizoen ingeluid. De voorgaande jaren gaven we al aan dat een zachte winter weleens van grote invloed zou kunnen zijn op de muizenpopulaties. Dit zou je dan in het verloop van het seizoen weer terug moeten vinden bij de roofvogels wat betreft hun broedresultaten. Later in het seizoen bleek deze veronderstelling ook deels te kloppen. Gemiddeld genomen kunnen wij terugkijken op een goed seizoen. Natuurlijk zijn er zaken die verbeterd kunnen worden. Ook veranderingen zijn aan de orde. Veranderingen binnen het bestuur en het vrijwilligersbestand horen er nu eenmaal bij en zal in de toekomst ook niet veranderen. Het is wel een gegeven dat het invullen van bepaalde taken soms moeilijk is. Evenals voorgaande jaren heb ik al aangegeven dat de jeugd de toekomst heeft. Het is echter zo dat de tijd, die ze hebben, minimaal is. Ons vrijwilligersbestand, waar wij toch afhankelijk van zijn, liet een kleine toename zijn. Daardoor kunnen wij het aantal verschillende werkzaamheden, dat wij jaarlijks verrichten, blijven doen.

Terugkijkend op dit seizoen kunnen wij stellen dat het een goed maar vooral lang seizoen was. Namens het bestuur en de vogels wil ik dan ook mijn dank uitbrengen aan de vrijwilligers en natuurlijk ook de donateurs van onze vogelwerkgroep.

Namens het bestuur
Hilbert Folkerts

AVG wetgeving (privacy wet)

Zoals u weet is de nieuwe AVG wetgeving in werking getreden. Voor onze vogelwerkgroep heeft het niet zoveel gevolgen maar zorgvuldigheid is geboden wat betreft persoonsgegevens. Voor ons houdt dat dus in dat wij met namen van bijv. vrijwilligers en adressen, waar wij nestkasten hebben geplaatst, zorgvuldig moeten omgaan. Zelfs het plaatsen van foto's, waar groepen mensen opstaan, kan niet ongevraagd. Echter de door ons geplaatste artikelen e.d. worden niet voor commerciële doeleinden gebruikt. Gegevens van broedgevallen van diverse vogelsoorten worden door ons naar de daarvoor overkoepelende landelijke clubs gestuurd. Dit om een duidelijk beeld te krijgen hoe een bepaalde vogelsoort het doet in Nederland. Wij zijn dan ook zo vrij geweest in dit jaarverslag evenals voorgaande jaren namen van vrijwilligers, foto's en kashouders gewoon te plaatsen. Voor de volledige omschrijving van onze AVG verwijzen wij u naar onze website.

Weersomstandigheden

Weersomstandigheden zijn van grote invloed op het verloop van het broedseizoen. Bijvoorbeeld is een droge periode in het voorjaar nadelig voor weidevogels. Daarentegen hebben bijeneters profijt van een droge en warme zomer. Voorgaande jaren werd de maand februari niet vermeld. Dit jaar echter weken de temperaturen af in vergelijking met de voorgaande jaren, zodat een samenvatting van de weersvermelding op zijn plaats is.

Maand februari

De maand begon met een laagje sneeuw in grote delen van Nederland. Vanaf 4 februari liep de temperatuur op en vanaf de veertiende werd lokaal al 15 graden gemeten. Vanaf de 25^e kregen wij te maken met zeer zacht weer en werd de 20 graden in sommige delen van Nederland al bereikt. Samengevat was de maand zeer zonnig, zeer zacht en vrij droog.

Maand maart

Met een gemiddelde temperatuur van 8,0°C tegen normaal 6,2 °C was maart zeer zacht. De eerste helft van de maand was nat en winderig. Tot 19 maart viel er veel neerslag en op 10 maart hadden wij de eerste voorjaarsstorm. Vanaf de 19^e werd het rustig weer met af en toe lichte nachtvorst. Het zachtst werd het op 22 maart in Eindhoven: 19,8 °C. Diezelfde dag werd het op Terschelling in langdurige mist slechts 8,7 graden. Samengevat was maart zeer zacht, nat en de normale hoeveelheid zon.

Maand april

Met een gemiddelde temperatuur van 10,9 °C tegen normaal 9,2 °C was april zeer zacht. De eerste helft van de maand werden zachte dagen afgewisseld door koude dagen. Van 11 tot 15 april hadden wij nachtvorst en was het overdag koud. Vanaf 15 april kregen wij een lange periode van warm, droog en zonnig weer. Van 18 tot 24 april kwamen de temperaturen dagelijks boven de 20 en op sommige plaatsen zelfs 25 graden. Vanaf 24 april werd het weer koeler en meer wisselvallig. April telde 9 warme dagen tegen 3 normaal. Samengevat was de maand zeer zacht, zeer zonnig en vrij droog.

Maand mei

Met een gemiddelde temperatuur van 11,7 °C tegen een langjarig gemiddelde van 13,1 °C verliep de maand koel. De eerste tien dagen van de maand waren koel en wisselvallig. De temperatuur kwam hierbij in het oosten van het land 's nachts op meerdere dagen onder het vriespunt. Vanaf 11 mei werd het droog en zonnig weer. Door noord-tot noordoostelijke wind liep de temperatuur niet veel op. Vanaf de 16^e werd het iets wisselvalliger en minder zonnig, maar namen de temperaturen geleidelijk toe. Vanaf 20 mei lagen de temperaturen de meeste dagen onder normaal. Pas op het eind van de maand werd het zachter. In totaal telde mei zeven warme dagen (maximumtemperatuur 20°C of hoger) en geen zomerse dag (maximumtemperatuur 25°C of hoger). Samengevat was de maand koel, droog en vrij zonnig.

De maanden juni en juli zijn op pagina 33 bij het verslag van de bijeneters vermeld.

Uilen

Tijdens zachte en droge winters laat het zich aanzien dat de muizenpopulatie niet veel te verduren heeft en dat deze winters aan de basis staan van een grote populatie tijdens de lente en de zomer. Dit heeft natuurlijk gevolgen voor vogels die muizen op hun menu hebben staan. Vooral de zachte dagen in februari hadden waarschijnlijk tot gevolg dat de uilen vroeg waren begonnen met hun eileg.

Kerkuilen

In de laatste week van mei hebben wij enkele nestkasten gecontroleerd. Hieruit bleek dat wij in een enkel geval al te laat waren. Jongen waren al vliegvlug geworden en reeds uitgevlogen. Dit had tot gevolg dat wij met de controles van alle kerkuilenkasten eerder in het seizoen moesten beginnen en in plaats van de eerste twee weken van juni nu de laatste week van mei moesten starten. Dit is voor onze werkgroep een grote operatie. Daar wij de nestkasten op 106 adressen moeten controleren zijn wij in een paar dagen niet klaar. De jongen, die wij tijdens de eerste controle ongetwijfeld zullen aantreffen, kunnen gezien het vroege seizoen gelijk geringd worden. Na een strakke planning van de controles konden wij half juni de balans opmaken. Opvallend was dat wij in de omgeving van De Wijk wel uilen aantreffen, maar geen broedgevallen. Vorig jaar was dit ook al aan de orde. Ook de hogere zandgronden zoals Broekhuizen en Koekange gaven matige resultaten te zien. Daarentegen was de polder Mastenbroek bijzonder goed wat betreft het aantal broedparen en het grote aantal jongen in de nestkasten.

Gebied Koekange

Op 24 mei hebben wij de eerste controle uitgevoerd in het gebied De Wijk en Koekange. Op één locatie waren de jongen al zo groot dat deze ook geringd konden worden. Evenals vorig jaar troffen wij aan de Schiphorst, Broekhuizen en de Commissieweg geen broedgevallen aan van de uilen. Wel zaten er in sommige nestkasten kerkuilen, maar ook op een later tijdstip zijn deze niet begonnen met de eileg. In Koekangerveld en Koekange hadden wij 7 broedgevallen, waarvan er één mislukte. Op één locatie broeden de uilen op een voor ons

onbereikbare plaats maar volgens de bewoners zijn er wel jongen uitgevlogen. Op een ander adres zat er nog één vliegvlug jong in de kast. De overige jongen waren al uitgevlogen. Het totaal aantal jongen weten wij niet. Bij een nieuw adres is van de winter een nestkast geplaatst. Tijdens de controle bleek dat een uil zijn intrek had genomen in deze kast. Dit is dus een veelbelovende ontwikkeling. In totaal zijn er in dit gebied minimaal 19 jonge uilen uitgevlogen. Het gemiddelde aantal uitgevlogen jongen per nestkast is 3.2.

Gebied Gemeente Meppel en Veendijk

In deze regio hadden wij dit jaar 10 broedgevallen. Daarvan is één broedgeval in Busselte mislukt. In deze nestkast zat een paartje kerkuilen te broeden op 6 eieren maar tijdens het broedseizoen heeft het mannetje de vleugel gebroken en heeft dit niet overleefd. Het vrouwtje is gestopt met broeden omdat ze het alleen niet kon bolwerken. Een ander voorval betrof een gevonden jonge kerkuil in Ruinerwold. Dit jonge uiltje lag in een schuur zonder nestkast. De eigenaren van de schuur hebben daarop de dierenambulance gebeld en deze heeft het uiltje opgehaald. Via een omweg kwam het uiltje bij ons terecht met de vraag of wij het uiltje in een nestkast kon plaatsen waarin ook jonge uilen aanwezig waren met ongeveer dezelfde leeftijd. Aan deze vraag konden wij voldoen en het gevonden uiltje is in een nestkast in Meppel geplaatst waarin 3 jongen zaten. Enkele weken later hebben wij de jongen op dit adres kunnen ringen en hieruit bleek ook dat het “pleeguiltje” het goed gedaan had en in uitstekende conditie was. In totaal hadden wij in deze regio minimaal (1 adres juiste aantal jongen niet bekend) 41 uitgevlogen jongen. Dit is een gemiddelde van 4.1 per nestkast.

Gebied Wanneperveen en 't Hoge Land

Op 22 mei hebben wij een steekproef genomen bij een nestkast in Belt-Schutsloot. In deze nestkast zitten elk jaar jongen en het is daar altijd aan de vroege kant wat betreft het broedseizoen. Tot onze verbazing waren op één na alle jongen al uitgevlogen.

In deze regio hadden wij dit jaar maar liefst 16 broedgevallen. Wat opviel was dat er grote verschillen zaten tussen de verschillende broedgevallen. Een oorzaak is niet direct aan te wijzen voor deze verschillen maar natuurlijk ligt de voedselsituatie hieraan ten grondslag. In de regio Wanneperveen zaten er in de nestkasten bijv. minder jongen dan 't Hoge Land. Op één adres in Wanneperveen waren de jongen volgens de bewoners tijdens onze eerste controle reeds uitgevlogen zodat wij niet het juiste aantal weten. Op een ander adres aan de Zomerdijk is het achterhuis van een boerderij verbouwd en de nestkast onbereikbaar geworden. Volgens de bewoners zijn er minimaal 3 jongen uitgevlogen. Deze nestkast moeten wij nu via het dak benaderen. In overleg met de nieuwe bewoners is dat geen probleem. Door een luik te maken in het uilenbord krijgen wij dan toegang tot de nestkast. Dit is nodig omdat de nestkast ook schoon gemaakt dient te worden. Eind augustus wilden wij met deze werkzaamheden beginnen maar wij troffen toen minimaal 4 kleine jongen aan. Dit was een tweede broedgeval op deze locatie. Op 't Hoge Land kwamen in de succesvolle kasten een hoger aantal jongen voor dan Wanneperveen. Op één adres troffen wij tijdens de eerste controle maar liefst 9 eieren aan. Een maand later lagen er in de nestkast 8 eieren en drie kleine jongen. In totaal moeten er dus 11 eieren geweest zijn. Dit is een bijzonder hoog aantal. De extreem hoge temperaturen op enkele dagen baarden ons zorgen voor deze nestkast. Deze was dicht onder de nok van een schuur, die voorzien is van asbestplaten platen, geplaatst. Temperaturen kunnen op deze locatie bijzonder hoog oplopen en dat kan funest zijn voor de jongen. Weer een maand later hebben wij toch nog 7 jongen kunnen ringen. Op het eerste gezicht waren ook twee dode jongen aanwezig. Dit konden er meer zijn. Hele kleine dode jongen vindt je tijdens de controle niet makkelijk omdat ze meestal bedekt worden door uilenballen. In deze nestkast zijn dus minimaal 9 jongen aanwezig geweest. Van de 16 broedgevallen weten wij van 3 adressen niet het juiste aantal jongen en zijn dus bij de berekening van het gemiddelde aantal jongen niet meegerekend. Op twee adressen zijn de broedgevallen mislukt. In deze regio zijn dus van 13 nestkasten 44 jongen uitgevlogen. Dit is een gemiddelde van 3.4 jong.

Polder Mastenbroek

Dit gebied heeft twee gezichten, namelijk dat er nagenoeg geen broedgeval voorkomt of er komen veel broedgevallen voor. In voorgaande jaren hebben wij broedseizoenen gehad met amper 4 nesten van de kerkuil en in bijzonder goede broedgevallen meer dan 10. Dit seizoen was zeer goed te noemen. Tijdens de eerste controle bleek, dat wij op één na alle nestkasten bezet hadden. Ook de hoeveelheid eieren of jongen waren groot te noemen. Op diverse locaties waren er al grote jongen en zelfs op twee adressen waren er al jongen uitgevlogen. Bij de tweede controle bleek op één adres door de extreem hoge temperaturen in juni de jongen uit de nestkast te zijn gesprongen. Later zijn er nog een paar jongen teruggevonden maar predatoren waren ons voor geweest. Bij een familie hadden wij in de nestkast 5 jongen. Deze zijn op 20-6 geringd. Ook is hier een inpandige nestkast voor de torenvalk aanwezig. De jongen stonden op deze datum op het punt van uitvliegen. Op 9 augustus hebben wij weer een controle uitgevoerd in de polder en nu waren de jonge kerkuilen en torenvalken uitgevlogen. Bijzonder te vermelden is dat de kerkuil nu in de torenvalkkast zat te broeden op 7 eieren. Waarschijnlijk is deze uil bij het bijna uitvliegen van de jongen in zijn nestkast al begonnen met de eileg in de toen verlaten nestkast voor de torenvalken. Ook bijzonder is dat in dit geval het tweede broedsel meer eieren bevat dan het eerste. Op twee andere adressen troffen wij nu weer een tweede legsel aan. Bijzonder is een broedgeval bij Hasselt. Bij de eerste controle hebben wij hier maar liefst 8 jongen kunnen ringen. Bij de controle in augustus troffen wij in deze nestkast 7 eieren aan plus een net geboren uiltje. Mocht dit broedgeval ook lukken dan hebben wij een record van het aantal uitgevlogen jongen op één adres. In totaal hadden wij dit jaar in dit gebied 13 broedgevallen. Op één adres waren de jongen op 29 mei al uitgevlogen en één broedgeval is door de warmte mislukt. Op een voor ons nieuw adres zaten de uilen achter een beschot van een schuur. Voor ons een onbereikbare plaats en dus hebben wij van dit adres ook geen verder resultaat. In totaal zijn er minimaal 51 jongen uitgevlogen. Dit is een gemiddelde van 5,1 per nestkast.

Resultaten per adres

	Eerste controle	ringdatum	aantal jongen
Winkel	24 mei	24 mei	5
Sondaar	25 mei	25 mei	5
Aalberts	29 mei	29 mei	6
Beens	29 mei	29 mei	1 minimaal
Pierik	29 mei	29 mei	3
v. Rees	29 mei	29 mei	3
v.d. vegte	29 mei	29 mei	5
Frion	29 mei	29 mei	4
Moed	29 mei	29 mei	8
Loef	30 mei	30 mei	5
Oosterveen	1 juni	1 juni	5
Natuurmonumenten	4 juni	4 juni	5
Kamp	4 juni	4 juni	4
Spans	4 juni	4 juni	6
Jansen	4 juni	4 juni	2
Brals	4 juni	4 juni	2
Roskamp	5 juni	5 juni	6
Mooiweer	5 juni	5 juni	4
Robbe	5 juni	5 juni	2
Gortz	6 juni	6 juni	4
Bijzonderland	26 mei	12 juni	5
Schoonvelde	25 mei	14 juni	5
de Wilde	26 mei	15 juni	6
Spijker	29 mei	20 juni	7
Fuite	29 mei	20 juni	5
Nijboer	29 mei	20 juni	5
Kamphof	5 juni	20 juni	3
de Jonge	4 juni	21 juni	5
Spans	4 juni	21 juni	1
Pool	24 mei	2 juli	5

Lub	25 mei	3 juli	4
den Uil	29 mei	17 juli	5
Huizing	25 mei	18 juli	4
Rook	4 juni	27 juli	7
v.d. Linde	26 mei	27 juli	4
Tweede broedsels			
Visser	2 ^e legsel	25 september	3
Roskamp	2 ^e legsel	24 oktober	3
De Boer (Overijssel)	2 ^e legsel	7 oktober	2
Fuite	2 ^e legsel	17 september	5
Moed	2 ^e legsel	17 september	1
Spans	2 ^e legsel	6 september	1
Kamp	6 september	6 september	4

Mislukte broedgevallen of te laat gecontroleerd

Klaver	26 mei	Jongen reeds uitgevlogen
De Boer (Havelte)	26 mei	Broedgeval mislukt
vd. Linde	4 juni	Jongen verdwenen door predatie
Kuit	24 mei	Broedgeval mislukt
Floor	4 juni	Broedgeval mislukt
Visser	4 juni	Minimaal 3 jongen uitgevlogen
vd. Berg	4 juni	Jongen reeds uitgevlogen
De Boer (Overijssel)	17 juli	Jongen dood door warmte
Versluis	4 juni	Broedgeval mislukt
De Boer (Meppel)	25 mei	Jongen reeds uitgevlogen

Totalen

Dit seizoen hadden wij maar liefst 52 broedgevallen. Hiervan waren 39 eerste broedgevallen, 7 tweede broedgevallen en 6 broedgevallen zijn mislukt.

Van 4 broedgevallen weten wij niet het exacte aantal uitgevlogen jongen. Deze worden dan ook in de berekening van het gemiddelde aantal jongen niet meegerekend. De 34 broedgevallen hebben 155

jongen voortgebracht. Dit is een gemiddelde van 4.55 jong per nestkast. Opvallend is dat evenals vorig jaar de westkant van ons werkgebied het beter deed dan de oostkant.

Tweede broedgevallen

Zoals aangegeven hadden wij in 7 gevallen voor de tweede keer op hetzelfde adres weer een broedgeval. Daarvan zijn op 6 september de eerste 4 jongen geringd en de laatste jongen zijn op 24 oktober geringd. De verwachting is dat deze jongen ongeveer half november uitvliegen. In totaal zijn er van de tweede broedsels 19 jongen uitgevlogen.

Kerkuilen Hooghalen

In Hooghalen heeft de lokale werkgroep, waar wij mee samenwerken, zich weer ingezet voor de kerkuilen. Op 8 en 28 juni hebben wij in deze regio van 5 broedgevallen de jonge kerkuilen kunnen ringen. In een paar gevallen waren de jongen ook hier reeds uitgevlogen. Één broedgeval is mislukt. In totaal zijn hier minimaal 20 jongen uitgevlogen.

Kerkuil versus ooievaar?

Sinds twee jaren controleert Vogelwerkgroep Vliegvlug de nestkasten aan de Schiphorst. Deze activiteit is overgenomen van de heer Bisschop uit De Wijk die met zijn activiteiten gestopt is. Vliegvlug heeft een gedeelte van zijn werkgebied over genomen. Het gevarieerde landschap met zijn bosjes, boomwallen, het Reestdal en bomenrijen leent zich uitstekend voor de aanwezigheid van kerkuilen, maar ook de bosuil en steenuil kan je in dit landschap verwachten. Na twee jaren alle nestkasten te hebben gecontroleerd bleek dat er wel een enkele kerkuil in het gebied voorkomt, maar een broedgeval hebben wij nog niet aangetroffen. Navraag over de broedgevallen van de voorgaande jaren leerde, dat voorheen op slechts 1 adres weleens een paartje kerkuilen had gebroed. Ook in de aangrenzende gebieden zoals Broekhuizen en de Stapel is de bezetting van de nestkasten nihil. Aangezien wij een paar goede uilenjaren hebben gehad, is het vreemd dat in deze gebieden

praktisch geen broedende kerkuilen voorkomen. Dit sluit niet aan bij het landelijk beeld. Dat er wel kerkuilen in het gebied voorkomen die niet tot broeden overgaan is een vreemd verschijnsel.

Als een uil ergens gaat broeden, moet de voedselsituatie daarvoor geschikt zijn. Het voorkomen van veel muizen (hoofdvoedsel van Kerkuilen) bepaalt de grootte van het legsel van de kerkuil. Hoe meer muizen, hoe meer eieren en jongen. In het genoemde gebied kan het ontbreken van voldoende muizen een oorzaak zijn van het niet tot nauwelijks voorkomen van broedgevallen van de kerkuil. De vraag komt dan naar boven waardoor deze regio verschilt van de rest van Nederland? Vliegvlug kan op dit moment niet meer bedenken dan de aanwezigheid van de vele ooievaars in dit gebied. Deze vogels doen zich overdag o.a. te goed aan de muizen. De aanwezigheid van een paar honderd ooievaars kan daarom weleens impact hebben op de muizenpopulatie zodat er voor de uilen niet genoeg overblijft om jongen groot te brengen. Er zouden ook andere oorzaken kunnen zijn. Misschien een onderzoek waard.

Steenuil

Na het ophangen van ruim 10 nestkasten voor steenuilen in het gebied Koekange, waar nog een kleine populatie steenuilen voorkomt, waren wij dit jaar benieuwd of dit zijn vruchten af zou werpen. In het vroege voorjaar hebben wij een paar rondjes gedaan in dit gebied om met behulp van geluid (afspelen van de roep van de steenuil) de aanwezigheid van steenuilen vast te stellen. Dit had op enkele bekende locaties resultaat. Ook op een paar nieuwe locaties buiten het kerngebied vernamen wij van bewoners dat ze af en toe steenuilen hoorden roepen. Tijdens onze inventarisaties in de avond hebben wij dit niet kunnen vaststellen. Positieve ontwikkeling waren er aan De Stapel. Nog niet eerder hadden wij hier steenuilen. Vorig jaar is daar een nestkast geplaatst en in het vroege voorjaar kregen wij bericht dat er een steenuil voor de nestkast zat.

Verloop van het seizoen

Begin mei zijn wij begonnen met het controleren van de nestkasten. Steenuilen zitten rond deze tijd te broeden. De broedende vogels worden gecontroleerd op ringen. Door het aflezen van de ringnummers kunnen wij vaststellen of er veranderingen hebben plaatsgevonden wat betreft de gezinssituatie. Tijdens deze controle troffen wij twee ongeringde exemplaren aan maar bij de geringde vogels waren er geen veranderingen. Het waren nog dezelfde vogels van vorig jaar. Verder wordt het aantal eieren genoteerd. Op deze manier weten wij ook of alle eieren zijn uitgekomen. In vijf nestkasten troffen wij eieren aan. In een nestkast in Koekange, die de vorige jaren bezet was, troffen wij nu niets aan. Aan de Veendijk hadden wij dit jaar geen broedpaartje. Wel zat er een paartje steenuiltjes in de nestkast, maar van een broedgeval is het niet gekomen. In Nijeveen waren de beide nestkasten, waar vorig jaar ook steenuiltjes gebroed hebben, weer bezet. Eind mei zijn wij begonnen met de tweede controle. Één van de jongen uit een nestkast had een afwijking aan de snavel. Toch is dit jong uitgevlogen.

In Koekange waren de jongen op één adres op 30 mei groot genoeg om te ringen. Op het andere adres waren nog eieren aanwezig en op 7 juni hebben wij deze jongen kunnen ringen. In beide nestkasten waren 4 jongen aanwezig en deze zijn allemaal uitgevlogen.

In Nijeveen hebben wij vijf jongen op 30 mei kunnen ringen en op het andere adres was dat op 15 juni. Op de nieuwe locatie aan de Stapel, waar wij nog nooit steenuiltjes hadden aangetroffen, lagen bij de eerste controle 4 eieren in de nestkast. Bij de volgende controle waren de eieren verdwenen. Ondanks dat de nestkast “martervrij” is, heeft toch een predator waarschijnlijk toegang verkregen en het nest gepredeerd.

Totalen van het seizoen;

In 4 nestkasten zijn 17 jongen uitgevlogen en één broedgeval is mislukt. Verder hebben wij nog 4 territoria kunnen vaststellen.

Steenuil met afwijking (foto Paula Reynhout)

Bosuilen

Met de bosuilen op de Havelterberg wil het niet vlotten. Slechts één paartje had zijn intrek genomen in een nestkast. Op 9 maart hebben wij een controle gedaan en wij troffen maar liefst 6 eieren aan. In april wilden wij de jongen ringen maar nog slechts één jong was aanwezig in de nestkast. Eieren troffen wij niet meer aan dus zijn wij ervan uitgegaan dat ze wel zijn uitgekomen of dat ze uit de nestkast zijn

gehaald. Mochten ze wel zijn uitgekomen dan kunnen wij ervan uitgaan dat predatoren zich een toegang tot de nestkast hebben verworven.

Oeverzwaluwen

De oeverzwaluwenwand bij Tweeloo bestaat uit 16 betonsegmenten die tegen elkaar aan zijn geplaatst. Deze wand is in totaal ruim 70 meter lang bij 2,5 meter hoog en voorzien van meer dan 450 mogelijke nestgaten.

Op 30 maart vlogen de eerste zwaluwen al bij de wand rond, maar het zou nog geruime tijd duren voordat er in de wand genesteld werd. Op die datum zijn bijna alle vorig jaar gebruikte nestgangen door een groep vrijwilligers weer gevuld met zand. De nestgangen in het achtste segment zijn niet gevuld om te kijken of de zwaluwen de oude nesten weer zouden gaan gebruiken.

Op 9 april is de voorzitter bij de zwaluwenwand geïnterviewd door RTV Meppel, welk interview op de radio te beluisteren was. Hierbij kon veel verteld worden over de werkzaamheden van de vrijwilligers van Vliegvlug.

Op 16 april werden er ongeveer 25 zwaluwen bij de wand geteld en op 21 april meer dan vijftig. Het overgrote deel van de kolonie moest echter nog komen omdat de wind langdurig uit het Oosten bleef waaien. Vanaf 24 april kwam de wind uit het Zuiden en nam het aantal zwaluwen verder toe. Op 6 mei waren de zwaluwen erg actief. Er zaten veel zwaluwen tegen de wand. Ook voor het achtste segment, waarvan de gaten niet gevuld waren, was veel belangstelling. Zie bijgevoegde foto. Het gaat om het middelste van de 3 geelgekleurde segmenten. Om het graven niet te verstoren zijn toen nog geen nestgangen geteld.

Op 14 mei zijn er 73 nestgangen geteld, welk aantal in de weken daarna flink groeide tot 113 op 28 mei. Daarna is het aantal nog verder gegroeid tot 128. De niet dichtgemaakte nestgangen in het achtste segment zijn niet meegeteld. Als de opnieuw gebruikte nestgangen van dat segment meegeteld hadden kunnen worden, was het totale aantal

waarschijnlijk net als vorig jaar weer rond de 140 uitgekomen. Zie het bijgevoegde overzicht.

Opvallend was, dat er bij 2 segmenten behoorlijk wat gaten zijn gegraven in de derde rij van boven, terwijl er voorgaande jaren niet zo laag boven de grond gegraven is. Ook opvallend was, dat er veel meer gaten rechts van het midden van de wand zijn gegraven dan vorig jaar. Toen waren er in de segmenten 9 t/m 16 slechts 69 nestgangen gegraven en dit jaar 119. Daarentegen waren er dit jaar in de segmenten 1 t/m 7 slechts 9 nestgangen gegraven, terwijl er vorig jaar in die segmenten 56 nestgangen waren.

Foto Martin Roomer

Het was een interessant experiment om in een segment de oude nestgangen niet te vullen met zand. Zeker is, dat een deel van die nestgangen dit jaar opnieuw gebruikt is. Op 23 juni was het vooral bij

dat segment erg druk en er zijn toen ook jongen uitgevloegen, terwijl het bij de andere segmenten nog betrekkelijk rustig was. Op 7 augustus zaten er nog 2 jongen in een oud nestgat. Niet vastgesteld kon worden hoeveel oude nestgangen opnieuw gebruikt zijn. Wellicht zijn alleen oude nestgangen gebruikt, die nog behoorlijk schoon waren. Daarom kan niet geconcludeerd worden, dat het geen zin heeft om jaarlijks de nestgangen weer om te gooien of dicht te stoppen met zand. Misschien kan het experiment eens herhaald worden en dan nauwkeurig bijgehouden worden hoeveel van die nestgangen opnieuw gebruikt worden.

oeverwaluwenwand 2019 Tweeloo						
datum	14-05-19	20-05-19	28-05-19	5-06-19	10-06-19	17-06-19
segment	nestgaten	nestgaten	nestgaten	nestgaten	nestgaten	nestgaten
1	0	0	0	0	0	0
2	0	0	0	0	0	0
3	0	0	0	0	0	0
4	0	0	0	0	0	0
5	0	0	0	0	3	3
6	0	0	0	0	1	1
7	4	4	4	4	4	5
8	niet geteld, gaten van vorig jaar					
9	21	22	22	22	23	23
10	14	20	23	23	23	23
11	13	14	15	15	18	18
12	9	15	15	16	16	16
13	8	20	20	20	20	20
14	4	4	13	14	14	16
15	0	0	1	1	1	3
16	0	0	0	0	0	0
totaal	73	99	113	115	123	128

Bij de zandwinning aan de Bremenbergweg in Meppel vestigde zich in eerste instantie een grote kolonie van minimaal 80 paren. Voordat ze

echter net waren begonnen met het graven van hun nestgangen, werd de wand afgegraven. De zandwinning in dit gebied loopt op zijn eind en daarom wordt de zandvoorraad (depot) steeds kleiner en daarmee ook de broedgelegenheid van de oeverzwaluwen. Uiteindelijk hebben toch nog ongeveer 30 paren een wandje kunnen vinden, zodat er toch nog jonge zwaluwen zijn uitgevlogen (artikel Martin Roomer).

In Nijeveen kregen wij een melding van oeverzwaluwen, die een berg zand bij een nieuwbouwlocatie hadden uitgekozen om te nestelen. Daar het gevaar bestond dat bij oplevering van een nieuw huis de berg zand verwijderd zou worden, is er een gesprek geweest met de aanwezige bouwvakkers van een bedrijf en dit heeft prima gewerkt, want de berg zand is onaangeroerd gebleven. In totaal hebben wij hier 27 nesten geteld.

Aanleg zwaluwenwand

Op 14 september is er begonnen met de aanleg van een zwaluwenwand. Op het industrieterrein Noord in Meppel ligt bij het meertje een berg zand. In het verleden hebben daar zwaluwen gebroed. Er is al eens eerder geprobeerd om hier een wand te realiseren maar die poging is mislukt. Geen goede grondsoort zou de oorzaak zijn. Onze vogelwerkgroep heeft besloten om toch te proberen een wand in dit gebied aan te leggen. Daar de broedmogelijkheid bij het zandwingebied aan de Bremenbergweg in de toekomst gaat verdwijnen (zandwinning wordt gestopt), leek het ons verstandig om op een geschikte locatie een nieuwe wand aan te leggen. Op deze manier hopen wij het aantal broedparen van deze kleine zwaluwen in deze regio in stand te houden. Tal van boompjes en bomen moesten verwijderd worden. Ook enkele meidoornstruiken moesten omgezet worden. Tevens werd het gebiedje van de wand met 25 meter vergroot. Door het gebied minder toegankelijk te maken moest het vergrote gedeelte met een afscheiding van prikkeldraad afgezet worden. Om 8.00 uur waren 14 vrijwilligers aanwezig en zijn wij begonnen met de werkzaamheden. De aanwezige mobiele kraan heeft eerst de meidoornstruiken uitgegraven om ruimte te

maken voor de werkzaamheden. Twee mensen met kettingzagen hebben de in de weg staande bomen schuin voor de aan te leggen wand verwijderd. De takken etc. zijn gebruikt voor de aanleg van een takkenril. Voor vogels een mooie schuil- of zelfs broedplaats. De kraan heeft vervolgens de wand aangelegd. De bovenkant van de wand is afgedekt met cementvezelplaat met daarop weer een laag zand. Op deze manier voorkom je erosie en zakt de wand niet in. Nu maar afwachten of de zwaluwen deze wand als broedgelegenheid gaan gebruiken.

Huiszwaluwen

De huiszwaluwen hebben dit jaar te lijden gehad van de droogte en de hoge temperaturen. Tijdens de hete dagen zijn er op diverse plekken zwaluwnesten onderuit gevallen. Vooral de hittegolf van 22 tot 27 juli had impact op de broedgevallen. Nesten vielen onderuit en jongen zaten voor het nestgat te gapen van de hitte of sprongen uit de nesten. Bij ons in de omgeving tellen wij de kolonies en zag je dit gegeven. Opvallend was dat in het algemeen de dakgoten met een groot overstek minder problemen hadden. Waarschijnlijk had de zon hier minder invloed en liepen de temperaturen minder hoog op. Samengevat weken de aantallen nesten niet veel af met die van de vorige jaren. De enige kolonie in de wijk Bergierslanden in Meppel telde dit jaar 14 broedparen. Enkele jaren geleden zijn hier kunstnesten opgehangen. Deze worden gebruikt maar ook maken de zwaluwen nu zelf een nest.

Kunstnesten in de Bergierslanden

Visdiefjes

Dit jaar werden in de buurt van de broedkolonie van vorig jaar de eerste visdiefjes gezien op 20 april. Deze eerste waarneming was een paar dagen later dan vorig jaar. Het aantal visdiefjes groeide nu gestaag en je kon ze nu ook regelmatig boven de daken zien vliegen. Opvallend was dat evenals vorig jaar de visdiefjes weer interesse hadden voor vier daken waarop grind lag. Op 30 april bleek dat het niet lang meer zou duren voordat de eerste eieren gelegd zouden worden. Kraaien e.d. werden al verjaagd en het werd nu een drukte van belang boven vooral het dak waarop vorig jaar 85 broedparen voorkwamen. Bij de andere drie daken waren de aantallen niet hoog maar toch zeker nog 10 paartjes.

Verloop van het seizoen van de grootste kolonie;

Op 8 mei werd een eerste bezoek gebracht bij de grootste kolonie. Er werden 7 nestjes aangetroffen. Door de nestjes van een label met een nummer te voorzien kunnen wij het aantal en de ontwikkeling tijdens het broeden precies bijhouden. Per week weet je nu de toename van de nesten en wanneer de eieren van een bepaald nest moeten zijn uitgekomen. Daarna werd de kolonie wekelijks bezocht. Bij zeer hoge temperaturen (en die hadden wij een paar keer) werd de kolonie 's morgens om 7.00 uur bezocht. Uit ervaring weten wij dat kleine jongen warm weer met veel zon niet overleven. Daarom verbleven wij nooit langer dan een uur in de kolonie. Nauwkeurig werd het aantal nesten gecontroleerd. Op 3 juni liepen de eerste jongen op het dak en vanaf deze tijd moest de kolonie zeer voorzichtig gecontroleerd worden. Wij zaten nu in de situatie dat er nog steeds nieuwe nesten bijkwamen, maar dat er ook jongen aanwezig waren. Deze vallen amper op in het grind en voor ons dus goed opletten waar je de voeten neerzet. Vanaf 11 juni zijn wij begonnen met het ringen van de eerste jongen, die nu groot genoeg waren. Nog steeds werden er nieuwe nesten bij gevonden. Het was nu een drukte van belang. Op 3 juli zag je de eerste jongen rondvliegen maar kwamen wij ook nog nieuwe nesten met eieren tegen. Dit kunnen vervolglegels zijn geweest van nesten, die in een eerder stadium mislukt waren. Vanaf deze tijd nam de bedrijvigheid in de kolonie af.

Vele jongen konden nu vliegen en verkasten naar andere oorden. Op 24 juli hebben wij de kolonie voor het laatst bezocht en zijn er nog een aantal jongen geringd. Op 8 augustus waren alle visdiefjes vertrokken.

Aantalsontwikkeling;

Op 8 mei werden de eerste 7 nesten gevonden. Op 15 mei waren dit er 28, op 23 mei 66, op 3 juni 72, op 11 juni 82 en op 19 juni 84. De grootste toename van het aantal broedparen was tussen 15 en 23 mei met maar liefst 38 broedparen. Verder in het seizoen zag je de groei afnemen. Op 3 juni werden de eerste jongen waargenomen. Alle eerste gevonden nesten van 8 mei waren nu uitgekomen. Gedurende het seizoen zag je natuurlijk het aantal uitgekomen nesten groeien en het aantal nesten met eieren afnemen.

In totaal zijn er precies 100 jongen vliegvlug geworden. Acht nesten zijn niet uitgekomen. Het kan zijn dat na het mislukken van deze legfels de vogels nogmaals zijn begonnen met een vervolglegsel. Het is echter onmogelijk om dit vast te stellen maar heeft natuurlijk invloed op het totaal aantal broedparen. Het maximaal aantal nesten, dus 84 stuks, zou inclusief vervolglegfels kunnen zijn. Het aantal broedparen komt dan lager uit. Voor de berekening van het gemiddelde aantal jongen per nest nemen wij evenals vorige jaren 84 broedparen, die 100 jongen hebben voortgebracht. Dat is dus gemiddeld 1.19 per nest. Vorig jaar lag dit gemiddelde op 1.54. Deze achteruitgang van het aantal uitgevlogen jongen is moeilijk te verklaren. De voedselsituatie zou een reden kunnen zijn. Het aantal gevonden dode jongen bedroeg 14.

Waarschijnlijk ligt dit aantal beduidend hoger. Pas uit het ei gekropen jongen vind je niet altijd terug en ook predatoren kunnen van invloed zijn.

Op een ander dak kwamen 5 broedparen visdiefjes voor. Het gemiddeld aantal uitgevlogen jongen lag hier met 9 stuks beduidend hoger. Ook broedden op dit dak een scholekster en een kleine plevier. De scholekster heeft twee jongen grootgebracht en de kleine plevier zeker twee jongen.

In totaal hebben wij in Meppel 89 visdiefnesten gevonden die 109 jongen hebben voortgebracht.

Slechtvalken

De twee voorgaande jaren verliepen voor de slechtvalken niet goed. In plaats van aanwezige nestkasten te gebruiken legden ze hun eieren op ongeschikte plaatsen. Twee jaar geleden was dat op het kale zink van een uitstekend luchtrooster. De eieren rolden op het kale zink alle kanten op en deze broedpoging was gedoemd te mislukken. Vorig jaar hadden ze een brandtrap van een bedrijf uitgezocht. Medewerkers van dit bedrijf hebben, toen er al twee eieren op het kale ijzer lagen, grind aangebracht en de twee eieren hierin gelegd. Een dag later is er nog een derde ei in het nu nieuwe nest bijgelegd. Jongen zijn toen wel geboren maar tijdens een voorjaarsstorm zijn deze van de brandtrap gewaaid. Dit jaar leek het in het vroege voorjaar dat de valken nu eindelijk hun intrek zouden nemen tot een nestkast. Nauwlettend werd het aanwezige paartje in de gaten gehouden door een aanwonende, die prima zicht had op de ingang van de nestkast. Vanaf half maart werden de eerste paringen waargenomen, zodat het er op leek dat ze nu de nestkast zouden gaan gebruiken. Ook werden er regelmatig vechtpartijen waargenomen tussen enkele slechtvalken. Op een gegeven moment waren er maar liefst 5 slechtvalken aan het vechten. Het is bekend dat deze vechtpartijen soms een dodelijke afloop kunnen hebben. Eind maart werden er weinig activiteiten meer waargenomen. Wij gingen er dan ook vanuit dat de vogels zaten te broeden. Eind april hebben wij een bezoek gebracht aan de nestkast en troffen er twee eieren aan die echter niet bebroed waren. Op een lager dak van een bedrijf troffen wij een dode volwassen slechtvalk aan. Het was een geringd mannetje die op 6 mei in de nestkast van de schoorsteen van het gebouw van Friesland-Campina in Borculo was geringd. Daar er van de vogel niet veel meer over was konden wij de doodsoorzaak ook niet vaststellen. Het was voor ons nu wel duidelijk waarom de eieren in de nestkast koud waren, want ze werden niet meer bebroed en dus was deze broedpoging mislukt.

Op een dak van een ander bedrijf is jaren geleden een nestkast geplaatst. In maart hebben wij bij dit bedrijf navraag gedaan over de aanwezigheid van de slechtvalken. Daar er werkzaamheden op het dak

waren verricht, was het bekend dat de nestkast onbezet was. In april kregen wij een bericht dat de slechtvalk nu zat te broeden in de nestkast. Het leek er nu op dat wij in Meppel twee broedgevallen hadden van slechtvalken. Daar de nestkasten vrij dicht bij elkaar waren geplaatst, leek dit voor ons haast onmogelijk. Een controle was dus op zijn plaats. Door de nestkast muisstil te benaderen zagen wij inderdaad een slechtvalk in de nestkast zitten.

In mei werd er weer een bezoek gebracht aan de nestkast. Tot onze verbazing zat de slechtvalk nog steeds in de nestkast en toen wisten wij dat er iets niet klopte. Dat bleek ook want de slechtvalk was dood. Waarschijnlijk was deze al dood tijdens ons eerste bezoek. De doodsoorzaak konden wij niet meer vaststellen want de vogel was te lang dood en er was te weinig van overgebleven. Waarschijnlijk kunnen wij hier ook stellen dat ruzie tussen de slechtvalken twee dodelijke in beide gevallen mannelijke slachtoffers heeft geëist. Wij kunnen de voorzichtige conclusie trekken dat Meppel te klein is voor twee broedparen.

De eerste eieren van de slechtvalk in een nestkast in Meppel.

Torenvalken

De laatste jaren hebben wij een constante populatie torenvalken. Sinds wij de nestkasten aan lantaarnpalen hebben bevestigd gaat het goed met de broedgevallen van torenvalken. Geen enkel geval van predatie hebben wij vanaf die tijd waargenomen. Een groot verschil met de periode ervoor. Regelmatig waren meestal de steenmarter in een bepaald gebied ons voor en werden de nestkasten leeg gehaald. Door het gladde oppervlak van een lantaarnpaal is het voor deze predatoren onmogelijk om bij de nestast te komen.

Verloop van het seizoen;

In het vroege voorjaar zag je al regelmatig valkjes bij de nestkasten. Zoals het zich liet aanzien, hadden wij alle kasten bezet. Zelfs achter het ziekenhuis zagen wij valken bij de nestkast. Vorig jaar mislukte dit broedgeval. Een oorzaak konden wij niet aanwijzen. Dit jaar echter is deze nestkast wat beter in de gaten gehouden. Opvallend was dat zwarte kraaien constant de valkjes het leven zuur zaten te maken. In het verloop van het seizoen waren de torenvalkjes hier dan ook verdwenen. Wij denken dat evenals vorig jaar dit de oorzaak is van het verdwijnen van de valkjes uit dit gebied. Wij overwogen om de paal met de nestkast hier weer weg te halen en een andere locatie te zoeken. Deze is ondertussen gevonden en de paal met nestkast zal worden geplaatst op een adres in Koekange.

In april werd de eerste controle uitgevoerd met behulp van een camera die bevestigd is aan een telescoopstok. Op twee na waren alle nestkasten nu bezet en waren eieren aanwezig. Begin mei kregen wij een melding dat er in een melkbus, die in een boom geplaatst was, al grote jongen in de opening zaten. Daar deze jongen al op het punt van uitvliegen stonden, hebben wij deze broedlocatie niet verder bezocht. De kans is namelijk groot dat bij het beklimmen van de boom de jongen er al vroegtijdig uitvliegen. Volgens de bewoners zaten er minimaal 4 jongen in. Dit was een bijzonder vroeg broedgeval. Dit voorval had tot gevolg dat wij de overige nestkasten ook maar gecontroleerd hebben. Dit doen wij met behulp van een trekker met frontlader (onze dank aan de boer, die ons behulpzaam was). Hieruit bleek dat er veelal nog kleine

jongen aanwezig waren en zelfs nog een paar kasten met eieren. Wij konden nu wel gericht een planning maken voor het ringen van de jonge

Jonge torenvalken (foto Martin Roomer)

valkjes. Op 23 mei hebben wij de eersten kunnen ringen, vervolgens zijn er op 28 mei, 12 juni en 13 juni de overige jongen die aanwezig waren in de nestkasten geringd. In één nestkast lagen in mei tijdens een controle eieren. Een maand later waren deze nog aanwezig. Er hadden toen jongen aanwezig moeten zijn. De eieren waren waarschijnlijk niet bevrucht en wij hebben ze verwijderd. Op 27 juli kregen wij een melding dat er in de melkbus weer jongen zaten. Dit was dus een tweede broedgeval. Wij hebben dit nog niet eerder meegemaakt. Nu zaten er 3 jongen in de nestkast. In totaal zijn er in ons werkgebied minimaal 41 jongen uitgevlogen. Één nestkast, waar jongen zijn

uitgevlogen, hebben wij wegens gebrek aan tijd niet kunnen controleren.

Weidevogels

Het weer in de tweede helft van februari was bijzonder zacht. Dit zou ook weleens tot gevolg kunnen hebben dat de weidevogels eerder zouden beginnen met het leggen van hun eieren. Dat bleek ook uit te komen want het eerste Kievitse van Nederland werd 28 februari gevonden.

Het gaat al jaren niet goed met de weidevogels in Nederland. Tal van oorzaken liggen hieraan ten grondslag. Het gebiedje aan de Zomerdijk is tot nu toe een uitzondering in ons werkgebied. Een paar nesten komen hier niet uit maar dat heeft op het totaal geen grote invloed. Het gebied Nijeveen is intensief en jaren achtereen was predatie een belangrijke factor wat tot gevolg had dat er steeds minder weidevogels voorkwamen. Bij aanvang van de weidevogelbescherming in de negentiger jaren hadden wij in gedeeltes van dit gebied nog een redelijk aantal grutto's, Kieviten en tureluurs. Nu echter komen alleen aan de Gedeputeerde Dekkersweg en de Gemaalweg nog wat vogels voor. Buiten deze gebiedjes om treffen wij nog wel een paar Kieviten en een enkele wulp aan maar voor de rest is het mager gesteld met de aantallen. De aantallen in dit gebied zijn te laag om zich te kunnen beschermen tegen predatoren. Zelfs een enkel gespaard nest loopt een groot risico om aan predatoren ten prooi te vallen.

Gebied Nijeveen

Aan de Dekkersweg troffen wij op één weiland acht Kievitsnesten aan. Op vijf nesten na zijn de eieren uitgekomen. Van deze drie nesten was één nest verlaten en de vier andere verdwenen. In het weiland ernaast liepen af en toe paarden. Het gras werd door deze dieren kort gehouden. De jonge Kieviten hadden op deze manier een mooie uitvalsbasis en maakten hier ook gebruik van (jonge Kieviten zoeken kort gras op). Later vonden wij op deze kavel nog een Kievitsnest.

Op een kavel, waar vorig jaar aardappelen waren gepoot, vonden wij 10 nesten. Hier zijn er zeker vier van uitgekomen. Tijdens het maaien werd er in een andere kavel door de boer nog een laat legsel van de wulp aangetroffen. Dit nest is uitgekomen maar in een later stadium waren de ouders nog wel aanwezig, maar jongen hebben wij niet gezien. In totaal hebben wij in dit gebied 18 nesten van de Kievit en één van de wulp gevonden. Hiervan zijn slechts 7 uitgekomen.

Wulpennest op bouwland

Gebied tussen Gemaalweg en Gasthuisdijk

De voorgaande jaren broedden hier nog twee paar grutto's en ook dit jaar waren de vogels weer aanwezig. In april werden de nesten gevonden en zijn de eieren uitgekomen. Evenals de voorgaande jaren zien wij in een later stadium de jongen niet meer terug. Wel vonden wij nu meer Kievitsnesten. In dit gebiedje komen nog een paar ouderwetse

(geen snelgroeiend grasmengsel) graslanden voor. Door het droge voorjaar bleef de grasgroei achter in vergelijking met de omliggende weilanden. Dus geschikt voor de kievit en dat bleek ook.

Wij vonden er 7 kievitsnesten en in een later stadium ook nog een nest van een wilde eend. In mei waren er nog zeker twee paartjes met jongen aanwezig.

In een aangrenzend gebied vonden wij twee nesten van een wulp. Één lag op een bouwland. Tijdens de bewerkingen van dit kavel is het nest gespaard gebleven maar volgens een boer is er niet veel van terechtgekomen.

Totalen gebied Nijeveen;

Gevonden nesten		Uitgekomen nesten
Kievit	25	9
Grutto	2	2
Wulp	3	2
Wilde eend	1	0

Gebied Zomerdijk

In dit gebiedje, bestaande uit grasland van nog geen 10 hectare groot, komen nog redelijk veel weidevogels voor. Er wordt laat in het seizoen gemaaid en jonge vogels vertrekken naar het aangrenzende hoogwater gebied. Hier heb je tal van slikken waar ze veilig kunnen fourageren want insecten zijn hier in overvloed.

Op 23 maart werden er al 8 kievitsnesten gevonden. In het begin van het seizoen lopen wij nog in de weilanden om nesten te zoeken. Wanneer het seizoen vordert, maken wij gebruik van een trekker. Door de hoge zit in de cabine heb je een goed overzicht op de naaste omgeving en door langzaam door de weilanden te rijden, blijven broedende vogels lang op het nest zitten, soms verlaten ze het nest niet eens en blijven doorbroeden. Voor het zoeken van nesten een prachtige oplossing omdat weidevogels over het algemeen geen angst kennen voor dit motorisch verkeer. De weken erna kwamen er steeds meer nesten bij en zelfs laat in april troffen wij nog een nieuw broedgeval aan. Dit kan natuurlijk een vervolglegsel zijn geweest. In totaal kwamen wij op 16

kievitsnesten. Op 7 april vonden wij het eerste nest van de tureluur met drie eieren. De daarop volgende weken kwamen er steeds meer broedende tureluurs bij tot een maximum van 6 nesten. Begin mei hebben wij, toen de meeste kievitseieren al uitgekomen waren, meer gekeken naar de aanwezigheid van eendennesten. Deze werden ook aangetroffen en het vermelden waard is dat er twee nesten van talingen gevonden werden. Daar de vrouwtjes van het nest afvlogen konden wij niet zien of het winter- of zomertaling betrof. Ook werd er nog een nest van de wilde eend gevonden. Er werd nu ook gekeken naar de aanwezigheid van graspiepers e.d.. Hier hebben wij 14 broedpaartjes aangetroffen en zelfs een paar nestjes gevonden. Verder waren er 2 broedparen gele kwikstaart. Vorig jaar zat er een paartje kwartels in het gebiedje, maar dit jaar hebben wij deze niet aangetroffen.

Nest van een taling

Totalen van dit gebied;

Kievit	16 broedparen	Gele kwikstaart	2 broedparen
Tureluur	6 broedparen	Taling	2 broedparen
Graspieper	14 broedparen	Wilde eend	1 broedpaar

Van de kievit zijn de eieren van 14 nesten uitgekomen en van de tureluur en taling zijn alle nesten uitgekomen. Het nest van de wilde eend is gepredeerd.

Retentiegebied achter het ziekenhuis

Opstand van wilg en els zorgden ervoor dat het gebied dreigde te verbossen. Van de winter is het gebied gemaaid zodat de openheid van het gebiedje hersteld was. Ook zijn wilgen, die al een hoogte van ongeveer 5 meter hadden bereikt, gerooid en afgevoerd. De openheid van het gebiedje is hiermee weer hersteld. Het maaisel is echter niet afgevoerd. Doordat het gebied (functie waterberging) in het vroege voorjaar onder water kwam te staan, zorgde de wind ervoor dat het aanwezige restant van het maaien naar de hogere gedeeltes in het gebied werd gedreven. Toen het waterpeil in het gebied daalde, zag je op de hogere gedeeltes een dikke laag gras, riet en kleine takken liggen. De hogere gedeeltes waren nu echter net de plaatsen waar de voorgaande jaren de vogels hun nesten maakten. Dit had grote gevolgen voor de vogels want die hebben wij op een paartje kieviten na niet meer waargenomen. Wanneer er beleidsmatig niets veranderd aan de manier van beheren en bewerken van dit gebied dan moeten wij dit met in de voorgaande jaren een populatie kieviten, kleine plevier, tureluur, scholekster en wulp afschrijven als een goed vogelgebied.

Nestkastjes

In ons hele werkgebied zijn de laatste jaren de aantallen nestkasten voor mezen e.d. afgenomen. In een gebied, waar wij ieder jaar weer herstelwerkzaamheden moesten uitvoeren (vernieling), zijn de

nestkasten weggehaald. Deze hangen nu in een bosgebiedje in Hooghalen. De vogelwerkgroep van Steenwijk heeft jaren geleden op de Havelterberg PVC nestkasten opgehangen. Het blijkt echter, dat van de 17 nestkastjes, die er nog hangen, er slechts één bezet was. Dit voorjaar zijn er ruim 20 nieuwe nestkasten opgehangen. Daar wij in sommige gedeeltes van het bosgebied toenemende predatie hadden door boommarter, zijn de vlieggaten van de nestkasten voorzien van een korfje. Op deze manier wordt het voor marters moeilijker om jongen e.d. uit de nestkast te halen. Een aantal mensen hebben ruim 150 korfjes voor ons gemaakt. Onze dank hiervoor. De bedoeling is de komende maanden de resterende nestkasten anti marter te maken. In totaal hebben wij in ons werkgebied nu 178 nestkasten hangen. Vernieling en vroegtijdig kijken in de nestkasten, waarbij het deksel van de nestkast niet teruggeplaatst wordt, speelt de bezetting en dus ook de vogels parten. Van de nestkasten waren er 85 door mezen bezet, 23 door bonte vliegenvangers en 5 door boomklevers.

Nestje met jonge boomklevers

Nestkasten en eikenprocessierups

In een bepaald gebied hebben wij vorig jaar ruim 20 nestkasten opgehangen om de processierups te bestrijden. Medewerkers van de provincie Drenthe gaven aan dat ze in een gebied veel nesten van de processierups hadden. Normaal gesproken hang je in zo'n biotoop geen nestkasten op omdat het niet geschikt is als broedplaats voor mezen. De aanwezigheid van de processierups kon de mezen echter niet verleiden om in veel nestkasten te gaan broeden. Evenals vorig jaar waren er dit seizoen maar een paar bezet.

Bijeneters

Dit jaar keken wij weer reikhalzend uit naar de komst van de bijeneters. Deze kleurrijke vogels verblijven in de wintermaanden in Afrika. Eind april en de maand mei komen ze weer in Nederland. De laatste jaren hebben ze alleen in Limburg gebroed. Ook net over de grens in Duitsland broedden deze vogels. De vogels hebben grote insecten zoals wespen, bijen, libelles en vooral hommels als voedsel. Warm en droog weer vooral tijdens de jongenfase bepaalt het broedsucces van de bijeneter. Bij slecht weer vliegen er geen grote insecten en wanneer het slechte weer lang aanhoudt, krijgen de jongen te weinig eten en gaan dood. In Nederland hebben wij een zeeklimaat. Langdurige periodes van droog weer, warm weer en veel zon is in dit land normaal gezien geen vanzelfsprekendheid. Vorig jaar echter hadden wij wel goede "bijeneteromstandigheden". Ook dit jaar waren weersomstandigheden goed te noemen. Je kunt stellen dat de vogels in juni broeden en dat in juli de jongen aanwezig zijn in de nesten. Nu hadden wij een julimaand met weersomstandigheden, die voor de jonge bijeneters goed waren. Warm en redelijk droog en dus goede omstandigheden voor de bijeneters om grote insecten te vangen. Hierbij vermelden wij de weersomstandigheden van de maand juni en juli.

Warmste juni sinds 1901

Met een etmaalgemiddelde temperatuur van 18,1°C in De Bilt was het de warmste junimaand sinds 1901. Op 2 juni werd in de Bilt de eerste tropische dag van het zomerseizoen genoteerd. Daarna volgde een wisselvallige periode met temperaturen rond normaal die tot halverwege de maand duurde. Daarna werd het zomers warm. De warmte werd vanaf de 19^e enkele dagen onderbroken door een storing, daarna ging de temperatuur weer snel omhoog. Op 25 juni werd het zeer warm met temperaturen tot rond 35°C in het oosten en zuidoosten. Daarna werd het beduidend minder warm, maar de maand eindigde opnieuw zeer warm met maxima boven 30°C. De maand telde in totaal 9 zomerse dagen (in De Bilt maximumtemperatuur 25,0°C of hoger), en 4 tropische dagen (in De Bilt maximumtemperatuur 30°C of hoger), tegen normaal respectievelijk vijf en één. In het zuidoosten waren er plaatselijk 17 zomerse en 6 tropische dagen. Met gemiddeld over het land 82 mm neerslag tegen normaal 68 mm was de maand nat. Met gemiddeld over het land ongeveer 266 uren zon tegen 201 normaal was juni zeer zonnig.

Weersomstandigheden maand juli

De maand begon droog en vrij koel. Vooral de nachten verliepen soms koud. Op 5 en 6 juli was het iets warmer en werd het plaatselijk zomers warm met 25°C of meer. Op 7 juli werd het koeler. Daarna volgde een wisselvallige periode tot 17 juli. Daarna werd het warmer. Vanaf 22 juli kregen wij een droge, zonnige en zeer warme periode. Op 23 juli bereikte de temperatuur in een groot deel van het land de tropische 30°C. Slechts een dag later stegen de maxima m.u.v. van het noordwesten al tot boven de 35°C. In het zuidoosten werd het die dag het warmst. Eindhoven werd met 39,3°C het warmst en daarmee de nieuwe recordhouder. De volgende dag deed de temperatuur er nog een schepje bovenop en werd ook dit nieuwe record alweer verbroken, door 10 weerstations. Op 8 van deze stations kwam de temperatuur zelfs boven de 40 graden. Het heetst werd het in Gilze-Rijen met 40,7°C, het nieuwe nationale hittestrecord. Vanaf de 26^e koelde het af. Plaatselijk viel er regen maar de maand was vrij droog te noemen.

Verloop van het seizoen

Op 13 mei werden de eerste 2 bijeneters gezien op een locatie, waar ze vorig jaar ook gebroed hebben. Dat is wat later in het seizoen dan vorig jaar. In Duitsland werden de eerste bijeneters al op 28 april gezien. Vervolgens kregen wij uit Limburg diverse meldingen van aanwezige bijeneters. Meestal waren dit waarnemingen van overvliegende vogels. Later in het seizoen vernamen wij dat nu op twee locaties bijeneters aan het broeden waren. Op 19, 20 en 21 juli hebben Hilbert Folkerts en Matthias Koster een bezoek gebracht aan de broedlocaties. Ook in Duitsland is gekeken naar de aanwezigheid van de vogels op een paar locaties, waar ze de voorgaande jaren ook gebroed hebben. Hier werden minimaal twee broedparen vastgesteld. Tijdens dit bezoek broedparen. Na drie bezoeken op verschillende tijdstippen konden wij toch het aantal broedparen vaststellen. In Limburg waren op beide locaties ook twee broedparen aanwezig, die druk bezig waren om de jongen te voeren. Het leek er dus op dat wij in Nederland 4 broedparen hadden en in het aangrenzende gebied van Duitsland ook hadden wij enkele keren problemen met de aanwezigheid van vakantiegangers. Dit bemoeilijkte in eerste instantie het vaststellen van het aantal twee broedparen (minimaal). In een ander gebied in Limburg werden in mei meldingen gedaan van aanwezige bijeneters. Deze locatie is bezocht maar er werden geen bijeneters waargenomen. Eind juli kregen wij een melding van een paartje broedende bijeneters die aanwezig waren op een voor ons nieuwe locatie. Waarschijnlijk hebben hier nog nooit bijeneters gebroed. Laten wij hopen dat ze volgend jaar deze plek weer gebruiken om te nestelen. In totaal hadden wij dus 5 broedparen in Nederland en 2 in het aangrenzende Duitse gedeelte.

Gebiedje Dalfsen

Ook dit jaar hebben wij de opstand van jonge wilg en els van het eilandje verwijderd. Dit gaf als resultaat dat er dit seizoen nesten van gans en zwaan aanwezig waren. Tevens was er een paartje kleine plevier, maar het nestje werd niet gevonden. In april kwamen de oeverwaluwen die hun nestgangen gingen graven in de aangelegde wand. Ook had de ijsvogel het wandje gevonden en heeft er gebroed.

Bestuur 2019

Hilbert Folkerts	voorzitter
Wil Kouwenhoven	secretaris
Harry Talen	penningmeester
Henk van der Waal	lid
Klaas Klomp	lid
Bert Robbe	lid

Werkgroepen;

Weidevogels	Klaas Tuut, Jans Bijker, Jelmer Bakker, Klaas Klomp, Herman Bus en Hilbert Folkerts
Uilen	Jans Bijker, Edgar Grasmeyer, Klaas Klomp, Luuk Buit, Michel van der Sluis, Henk Jan de Boer en Hilbert Folkerts
Torenavalken	Arjan Schadenberg, Erwin Lok
Nestkasten	Fred de Groot, Ben Geel, Marinus van Dam, Henk van der Waal, Karin Theissen, Kees Vanger en de familie Roomer.
Visdiefjes	Henk Tebberman, Hilbert Folkerts
Oeverzwaluwen	Alle vrijwilligers van Vliegvlug

Colofon

Informatie:	Vogelwerkgroep Vliegvlug
Foto's:	Archief Vliegvlug, fam. Roomer en Paula Reynhout
Websites:	www.vliegvlugmeppel.nl www.bijeneters.nl
E.mailadres:	info@vliegvlugmeppel.nl

